

شیر حق - صفحه ۹۰

#تاریخ ادبیات:

مولوی: صفحه ۱۴۳ / حمید سبزواری: صفحه ۱۴۰ / مثنوی معنوی: صفحه ۱۴۶ کتاب درسی

#معنای لغات:

صادق: راستگو / کاذب: دروغ گو / دام: بند، تله / اهریمن: شیطان / گسست: باز کرد، از بین برد
آموز: پیامور / اخلاص: بی‌ریا بودن، عقیده‌ی پاک داشتن، پاکی نیت / دان: بدان / منزّه: پاک، بی‌عیب / دغل: مکر و ناراستی، فریبکاری /
غزا: غزوه، جنگ با کفار / پهلوانی: نیرومند و شجاع / دست یافت: چیره شد / برآورد: بلند کرد / شتافت: دوید / خدو: آب دهان / نبی: پیامبر،
رسول / در زمان: بلافاصله، همان لحظه / کاهلی: کوتاهی، سُستی / حیران: متعجب / مبارز: جنگجو / عفو: بخشش / رحم: مهربانی،
بخشش / بی‌محل: نابه‌جا، بی‌موقع / تیغ: شمشیر / افراشتی: بلند کردی / افگندی: انداختی / مرا بگذاشتی: رهایم کردی / از پی: برای /
مأمور: امر شده، دستور گرفته / هوا: هوس، خواسته‌های نفسانی / فعل: کار، عمل / گوا: گواه / شهوت: هوای نفسانی، میل شدید به انجام
کاری / آرز: حرص و طمع / درآمد: ظاهر شد، آمد / پنهان: پنهان / سزا: شایسته

#معنای شعر:

تک بیت ابتدای فصل: بازگشت امام خمینی (ره) به ایران، حقیقت را ظاهر کرد و عظمت دروغین حکومت پهلوی را از بین برد و پایه و اساس شیطان نابود نمود.

معنی بیت اول: پاکی نیت و بی‌ریایی را از علی (ع) یادبگیر و شیر حق (حضرت علی(ع)) را از مکر و حيله پاک بدان.

معنی بیت دوم: در جنگ بر پهلوانی از سپاه دشمن پیروز شد و سریع شمشیر خود را بیرون آورد و با شتاب به سوی او حرکت کرد تا او را بکشد. (منظور از پهلوان همان عمروبن عبدود است)

معنی بیت سوم: آن پهلوان، بر صورت حضرت علی (ع) که افتخار همه‌ی پیامبران و بزرگان (اولیا) است، آب دهان ریخت.

معنی بیت چهارم: علی (ع) بلافاصله، شمشیر خود را بر زمین انداخت و از جنگیدن با آن پهلوان، دست کشید. (و چند قدمی راه رفت)

معنی بیت پنجم: آن مبارز از بخشش و گذشت بی‌موقع علی (ع) تعجب کرد.

معنی بیت ششم: آن پهلوان [عمرو] گفت: تو که برای کشتن من شمشیر تیزت را بلند کردی، چرا آن را انداختی و مرا رها کردی؟

معنی بیت هفتم: گفت من برای خوشنودی خداوند می‌جنگم. بنده‌ی خداوند هستم و مطیع امر جسم خودم نیستم.

معنی بیت هشتم: من (علی(ع)) شیر خداوند هستم و شیر میل و خواسته‌های خودم نیستم.

معنی بیت نهم: خشم و شهوت و حرص، کسی را که اهل نماز و دین‌داری نباشد، از بین می‌برد.

معنی بیت دهم: وقتی اندیشه‌های غیرخالصانه و غیر خدایی به میان آمد شایسته دیدم که شمشیر را پنهان کنم و به رویت، شمشیر نکشم.

#آرایه‌ها:

صبح ساده ← کنایه از بازگشت امام خمینی (ره) به میهن / صادق و کاذب ← تضاد / اهریمن ← استعاره از حکومت پهلوی / رشته‌ها را گسست ← کنایه از نابود کرد، از بین برد

شیر حق ← استعاره از حضرت علی (ع) / غزا و شمشیر ← مراعات نظیر / بر او دست یافت ← کنایه از غلبه و مسلط شدن بر وی / بیت سوم: علی، ولی ← جناس ناقص اختلافی / تکرار «ی» ← واج آرایی / تلمیح به حدیث پیامبر دارد «من کنت مولاه فهذا علی مولاه؛ هر کس من ولی او هستم، پس علی (نیز) ولی اوست» / شمشیر انداختن ← کنایه از ادامه ندادن و توقف جنگ / بیت ششم: تیغ، تیز ← جناس ناقص اختلافی / تیغ تیز افراشتی ← کنایه از قصد جنگ و کشتن / بیت هفتم: تیغ زدن ← کنایه از جنگیدن / هوا، گوا ← جناس

ناقص اختلافی / بیت نهم: خشم ، شهوت ، آز ← مراعات نظیر (تناسب) / بادِ خشم، بادِ شهوت، بادِ آز ← اضافه‌ی تشبیهی / خشم و شهوت و آز ← تناسب / بیت دهم: نهان کردن تیغ ← کنایه از مصرف شدن از جنگ

#نکات_دستوری:

بیت چهارم: کرد او اندر غزایش کاهلی ← او: نهاد؛ غزایش = غذا با او ← «ش» ← متمم / تیغ تیز ← مفعول (شمشیر تیز را برای کشتن من برداشتی) / بیت هفتم: بنده‌ی حق و مامور تن ← مسند

#خود_ارزیابی:

- ۱- شیرحق (کسی که شجاعتش را در راه رضای خدا به کار می‌گیرد) - اخلاص - پاکی نیت خیر
- ۲- بیت هشتم (فعل من بر دین من باشد گوا)
- ۳- اگر کسی اهل نماز باشد، خشم، شهوت و طمع بر او غلبه نخواهد کرد.

قالب شعر: مثنوی

فارسی تدریس - کانال تدریس ادبیات و زبان فارسی

 Telegram.me/farsitadris